

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 50/2010-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. februára 2010 predbežne prerokoval sťažnosť J. Z., Ž., a T. Z., Ž., zastúpených *advokátom Mgr. I. T., Z.*, ktorou namietali porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a porušenie ústavných princípov právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv vyplývajúcich z pojmu demokratického právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Žilina sp. zn. 14 C 418/2007 zo 16. októbra 2008 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8 Co 381/2008 z 9. apríla 2009, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. Z. a T. Z. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. augusta 2009 doručená sťažnosť J. Z. a T. Z. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie

svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a porušenie ústavných princípov právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv vyplývajúcich z pojmu demokratického právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 14 C 418/2007 zo 16. októbra 2008 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 381/2008 z 9. apríla 2009 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovatelia boli v procesnom postavení odporcov účastníkmi občianskeho súdneho konania o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Okresný súd rozsudkom určil, že navrhovateľ politická strana S.-sociálna demokracia je vlastníkom nehnuteľností, ktoré boli predmetom určovacej žaloby. Svoje rozhodnutie odôvodnil skutočnosťou, že právny predchodca odporcov PhDr. S. B., CSc., nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam na základe kúpnej zmluvy z 23. decembra 2004, pretože túto kúpnu zmluvu neuzatvoril s vlastníkom týchto nehnuteľností. Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie. Na odvolanie sťažovateľov krajský súd rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny s odôvodnením, že právny predchodca sťažovateľov neuzatvoril kúpnu zmluvu s vlastníkom, a teda nemohol na nich následne platne previesť vlastnícke právo.

3. Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uviedli: *„Okresný súd rozhodol o oprávnenosti nároku navrhovateľa, čo zdôvodnil tým, že OV S. (okresný výbor S., pozn.) nemal právnu spôsobilosť, pretože sa jednalo len o výkonný orgán strany, právnu spôsobilosť mala len strana a organizačné zložky mohli konať len v mene strany, pričom poukázal tiež na stanovy, v ktorých sa jasne uvádza, že majetok S. je v spoločnom vlastníctve strany. Svoje rozhodnutie podoprel ešte tvrdením, že po novele zákona o politických stranách v roku 2000 okresný výbor už po 1.1.2001 nemal právnu subjektivitu a ani právomoc na predaj tohto majetku (aj keď o tomto nebola zmienka na žiadnom*

pojednávani a nemohlo sa k tomu zaujať žiadne stanovisko) a uzavrel to s tým, že takáto kúpna zmluva je od počiatku neplatná a vlastníkom nehnuteľností je navrhovateľ.

V odvolaní sme namietali, že nikdy nešlo o majetok S., ale vždy len o majetok okresnej organizácie, ktorú (ako nositeľ právnej subjektivity) reprezentoval OV S. a na jeho prevod nebol potrebný súhlas Republikového výboru S., ako aj, že prvostupňový súd nesprávne interpretoval a teda nesprávne posúdil právne dôsledky zákona č. 404/2000 Z. z. i dôsledky nových stanov S.

Predpokladali sme, že Krajský súd bude skúmať, kto v skutočnosti bol vlastníkom nehnuteľnosti - či OV S., Ž., ktorý bol ako vlastník zapísaný na katastri alebo S.. Ak to bola S., navrhovateľ mal podľa nášho názoru deklarovateľ, kedy a ako k tomuto majetku S. prišla. Krajský súd však potvrdil rozsudok Okresného súdu v Žiline len na základe domniek, kedy bola nehnuteľnosť nadobudnutá (teda nie na základe skúmania), ako aj na základe tvrdenia navrhovateľa, že v zmysle Stanov S. z roku 2003 išlo o majetok S. (prečo neskúmal aj stanovy z predchádzajúcich období nevedno). Svoje rozhodnutie podoprel ešte tvrdením, že Okresný výbor S. nikdy nemohol mať právnu subjektivitu (mohla ju mať len okresná organizácia) a Okresná organizácia ju mohla mať len do 31.12.2000.

Domnievame sa, že krajský súd sa dostatočne nezaoberal kľúčovými argumentáciami odvolania proti rozsudku okresného súdu, a to tak otázkou pasívnej legitímácie odporcov, obsahom a naplnením novely zákona o politických stranách, na ktorú sa pri svojom rozhodnutí súd odvoláva, ako aj s otázkou nositeľa právnej subjektivity a dospel tak k nesprávnym záverom...

Vynesenými rozsudkami sme postihnutí my nevinní doterajší vlastníci, ktorí sme v dobrej viere kúpili nehnuteľnosti od predchádzajúceho vlastníka S. B., ktorý bol ako vlastník zapísaný aj v katastri nehnuteľností na príslušnom liste vlastníctva. Na budove sme uskutočnili viaceré úpravy (investície) a budovu s pozemkami sme dokonca založili v prospech hypotekárnej banky na poskytnutý úver. Súd nám navyše uložil uhradiť súdne trovy, aj keď my sme nič nespôsobili a nikdy sme nekonali protiprávne, resp. s vedomím, že by sme porušovali nejaký právny predpis.

Poznamenávame, že stále dobre nechápeme to, že aj keď pri kúpe nehnuteľnosti občan postupuje podľa zákona a kúpi nejakú nehnuteľnosť od iného občana, vlastníka tejto nehnuteľnosti, ktorý ju predtým kúpil od organizácie (ktorá bola takmer 15 rokov zapísaná

ako jej jediný vlastník v katastri nehnuteľností), že môže dôjsť k zrušeniu vlastníckeho práva na základe údajného porušenia nejakých vnútorných predpisov organizácie, že súdy vôbec neprihliadajú na vtedajší zápis na katastri, na zhodnotenie nehnuteľností súčasnými a predchádzajúcimi vlastníkmi a nezaoberajú sa náhradou škody nevinným, ako aj bezdôvodným obohatením organizácie.“

4. Ďalej sťažovatelia argumentujú judikatúrou Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, z ktorej vyvodzujú: *„Analogicky teda, ak súdy v našom prípade rozhodli o zrušení nadobúdacieho titulu nášho predchodcu p. S. B., nemalo by to mať vplyv na naše vlastnícke právo, nakoľko my sme tieto nehnuteľnosti nadobudli v dobrej viere od osoby, ktorá bola v katastri nehnuteľností zapísaná ako jediný vlastník bez akéhokoľvek obmedzenia.“*

5. V petite sťažnosti sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že *„... rozsudkom okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu čl. 11 Listiny základných práv a slobôd, k porušeniu ústavných princípov právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv vyvierajúcich z pojmu demokratického právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy, ústavou zaručeného práva nedotknuteľnosti vlastníctva v zmysle čl. 20 ústavy a ochrany majetku /vlastníctva/ podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“*. Súčasne žiadajú, aby ústavný súd zrušil rozsudky okresného súdu a krajského súdu, priznal im náhradu trov konania a aby až do rozhodnutia vo veci *„... z dôvodu závažných právnych následkov /napr. prevod vlastníctva na ďalšie osoby, resp. ďalšie nenavrátiliteľné skutočnosti/ odložil vykonateľnosť napadnutých právoplatných rozhodnutí a uložil Katastrálnemu úradu v Žiline, Správe katastra Žilina povinnosť prerušiť konanie o zmene práva k nehnuteľnostiam ... do doby rozhodnutia vo veci“*.

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Analogický obsah základného práva vlastniť majetok zaručuje aj čl. 11 ods. 1 listiny.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy je Slovenská republika zvrchovaný, demokratický a právny štát.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Cieľom predbežného prerokovania každého návrhu (vrátane sťažnosti namietajúcej porušenie základných práv a slobôd) je rozhodnúť o prijatí návrhu na ďalšie konanie alebo o jeho odmietnutí, a teda vylúčení z ďalšieho konania pred ústavným súdom zo zákonom ustanovených dôvodov. Pri predbežnom prerokovaní návrhu takto ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy

podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd zistil, že táto má predpísané náležitosti, je podaná v zákonnej lehote, oprávnenou osobou a nie je neprípustná. Ďalej sa ústavný súd zaoberal otázkou, či má právomoc na jej prerokovanie a rozhodnutie, ako aj otázkou, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená.

9. Súčasťou stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je aj doktrína možných zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vo veciach patriacich do ich právomoci. Ústavný súd predovšetkým pripomína, že je nezávislým súdnym orgánom ústavnosti (čl. 124 ústavy). Vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy).

10. V súvislosti so sťažnosťami namietajúcimi porušenie základných práv a slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov už ústavný súd opakovane uviedol, že jeho úloha pri

rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

11. Podstatné námietky sťažovateľov smerujú k tvrdenému zásahu do ich práva vlastníť majetok. Ústavný súd vo svojej judikatúre zdôraznil, že všeobecný súd v zásade nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a slobôd hmotného charakteru (kam patrí aj právo vlastníť majetok), ak toto porušenie nevyplynie z toho, že všeobecný súd súčasne porušil aj ústavno-procesné princípy postupu vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy (II. ÚS 78/05). Sťažovatelia síce v petite sťažnosti (ktorým je ústavný súd predovšetkým viazaný - m. m. III. ÚS 166/02) nežiadajú vysloviť porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu rozsudkami okresného súdu a krajského súdu, avšak v odôvodnení sťažnosti im vytykajú také skutočnosti, ako nedostatočné vysporiadanie sa s odvolacími dôvodmi, nedostatky v odôvodňovaní ich rozsudkov, čo by mohlo signalizovať porušenie základného práva na súdnu ochranu.

III.

12. Z týchto hľadísk potom ústavný súd posudzoval rozsudok krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu, ktorým bolo určené vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v prospech navrhovateľa. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že v zmysle princípu subsidiarity formulovanom v čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) nemal právomoc preskúmať rozsudok okresného súdu, pretože právomoc rozhodnúť o ochrane práv sťažovateľov, ktoré mohli byť ním porušené, mal v rámci riadneho inštančného postupu krajský súd na základe nimi podaného odvolania.

13. Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia rozsudku uviedol: „*Po preskúmaní obsahu spisu odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie odporcov nie je dôvodné. Okresný*

súd podľa názoru odvolacieho súdu zistil úplne a správne skutkový stav a zhodnotiac výsledky vykonaného dokazovania vyvodil z neho aj správny právny záver, keď návrhu navrhovateľa v celom rozsahu vyhovel. V prejednávanej veci mal tak prvostupňový ako aj odvolací súd za preukázané, že v čase prevodu nehnuteľností, ktoré boli predmetom konania predávajúci - Okresný výbor S. nemal právnu subjektivitu, ako aj to, že by konal v mene S., t. j. právneho predchodcu navrhovateľa. Za daného stavu, keď navyše k prevodu nehnuteľnosti nebol daný ani súhlas Republikového výboru S., hoci podľa stanov politickej strany potrebný bol, nemohol sa právny predchodca odporcov stať vlastníkom sporných nehnuteľností preto, lebo tak ako správne konštatoval prvostupňový súd Okresný výbor S. nemohol previesť na iného viac práv ako sám mal. Inak povedané nebol nositeľom práv k predmetným nehnuteľnostiam. Týmto so po zlúčení politických strán S. a S. stal navrhovateľ. Pokiaľ odvolatelia vytykali prvostupňovému súdu to, že sa nevysporiadal s otázkou pasívnej legitímácie odporcov s uvedeným sa odvolací súd nestotožnil, nakoľko v takýchto prípadoch t. j. v konaniach o určenie vlastníckeho práva sú pasívne vecne legitímované tie osoby, ktoré sú na sporných nehnuteľnostiach vedené ako vlastníci. Nie je potrebné, aby v prípade viacnásobných prevodov boli žalované aj ďalšie osoby, ktoré nehnuteľnosti pôvodne vlastnili, tak ako v danom prípade PhDr. S. B., CSc. Tohto prvostupňový súd správne vypočul, len ako svedka k okolnostiam prevodu zo dňa 23. 12. 2004.

V ďalších podrobnostiach vzhľadom na vyčerpávajúce dokazovanie, správne skutkové a právne závery odvolací súd poukazuje na dôvody napadnutého rozhodnutia (§219 ods. 2 O.s.p.).“

Keďže krajský súd sa v odôvodnení rozsudku stotožnil s dôvodmi rozsudku okresného súdu, ústavný súd sa oboznámil aj s týmto. Okresný súd v relevantnej časti odôvodnenia rozsudku uviedol: «*V danom prípade, podľa zákona č. 424/1991 Zb. v určitom období mali právnu subjektivitu aj organizačné zložky politickej strany alebo hnutia, však len do účinnosti novely 404/2000 Z. z.. Totiž podľa znenia ust. § 6 zák. č. 424/1991 Zb. v znení do 31.12.2000 zákon pripúšťal, aby stanovy obsahovali i ustanovenia o organizačných jednotkách, pokiaľ budú zriadené a pokiaľ majú konať vo svojom mene, a určili spôsob, akým štatutárne orgány strany a hnutia, prípadne orgány ich organizačných*

jednotiek konajú a podpisujú. Podľa znenia platného po účinnosti cit. novely, bolo pri organizačných jednotkách politickej strany určené, že ak budú zriadené, stanovy musia obsahovať najmä vymedzenie rozsahu, v akom môžu v mene strany a hnutia nadobúdať majetok hospodáriť a nakladať s ním, prípadne nadobúdať iné majetkové práva, a rozsahu, v akom môžu konať a zaväzovať sa v mene strany a hnutia. Teda od 1.1.2001 organizačné jednotky mohli vystupovať len v mene strany, nie samostatne a teda týmto stratili spôsobilosť byť samy nositeľom práv a povinností. Všetky práva a povinnosti prešli z organizačných zložiek na „materskú“, „hlavnú“ politickú stranu ...

Nakoľko PhDr. S. B., ako právny predchodca odporcov mal nadobudnúť nehnuteľnosti... na základe kúpnej zmluvy zo dňa 23.12.2004, teda v čase keď Okresný výbor S. už nebol právnickou osobou a nebol nositeľom práv a povinností, nemohol vo vlastnom mene previesť vlastnícke práva k prevádzaným veciam bez ohľadu na to, či v minulosti takúto subjektivitu mal alebo nie (odhliadnuc od skutočnosti, že podľa zápisov nadobúdacích titulov na LV nehnuteľnosť bola nadobudnutá na základe hospodárskych zmlúv, teda pravdepodobne pred delimitáciou majetku K.) ...

Súd sa zaoberal aj otázkou, či v danom prípade nešlo o vykonávanie vôle nositeľa práv k nehnuteľnosti, teda vôle S.. Aj keď už zo samotnej zmluvy vyplýva, že účastníkom bol OV S., súd ani podrobným skúmaním nezistil, že by pri tomto úkone bola v rámci delegácie práv a povinností vyjadrená vôľa nositeľa práv, teda politickej strany. Tu súd poukazuje na obsah stanov, kde v rámci zmätočného vyjadrovania kompetencií bez reflektovania na zmenu právneho režimu je jasne uvedené, že pri prevode nehnuteľného majetku je podľa deviatej časti stanov bod 98 nevyhnutný súhlas Republikového výboru S. a ten preukázaný nebol. Ako súd už uviedol, ani z vymedzenia účastníkov však nevyplýva, že by OV S., Ž. konal v mene S. ako právneho subjektu.

*Preto súd prejudiciálne konštatoval, že právny predchodca účastníkov nenadobudol vlastnícke právo k prevádzaným nehnuteľnostiam a preto v rámci zásady *nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet* nemohol nehnuteľnosti previesť na odporcov v 1/ a 2/ rade kúpnu zmluvou zo dňa 11.3.2005, ktorej vklad bol povolený dňa 14.3.2005 pod V 1187/05, pretože nebol nositeľom žiadnych práv k nehnuteľnosti a teda nemal čo previesť. Vlastnícke právo sporných nehnuteľností tvoriacich predmet sporu preto zostalo S. a zlúčením strán S. a S., prešlo na novú politickú stranu, navrhovateľa.*

Súd v súvislosti s obsahom stanov a právnou subjektivitou organizačných zložiek dáva do pozornosti aj skutočnosť, že pred účinnosťou novely 404/2000 Z .z., ktorou boli zmenené a doplnené ustanovenia zák. č. 424/1991 Zb. mohli mať právnou subjektivitu aj iné organizačné útvary S. a to podľa určenia v čl. 29 stanov základné, okresné, krajské a republikové orgány. Hoci stanovy vykazujú značné pojmové a právne nepresnosti, ktoré ich do určitej miery robia v niektorých častiach až nezrozumiteľnými, je s poukazom na právnu prax zrejmé, že nositeľom subjektivity nemôžu byť výbory, ktoré predstavujú výkonný orgán vždy v určenej zložke organizačnej štruktúry, ale združenia osôb, teda organizácie, či už základné, okresné atď.. Je si potrebné uvedomiť, že politická strana (hnutie) je združenie občanov, za účelom výkonu práva účasti na politickom živote spoločnosti, najmä na vytváraní Národnej rady Slovenskej republiky a orgánov územnej samosprávy. Preto nositeľom subjektivity nikdy nemôžu byť výkonné orgány, ktoré len v určitom, delegovanom rozsahu a v určitom období navonok prezentujú vôľu združených osôb. Preto ani v minulosti nemohol byť nositeľom subjektivity Okresný výbor S.. Ak sú stanovy politickej strany v rozpore so zákonom (a to aj v uvedenom prípade, keď nereflektovali na zmenu právneho režimu organizačných zložiek) ako interný právny predpis nemôžu mať väčšiu právnu silu ako všeobecne záväzný právny predpis, teda normatívny akt. Preto Okresný výbor S. nikdy nemohol mať právnou subjektivitu a Okresná organizácia S. mohla mať právnou subjektivitu len do 31.12.2000.

Vzhľadom na vyššie uvedené súd návrhu navrhovateľa ako právneho nástupcu S. vyhovel a určil, že je vlastníkom sporných nehnuteľností tak, ako sú uvedené vo výrokovej časti rozsudku.»

14. K napadnutým rozsudkom všeobecných súdov vo svetle citovaných odôvodnení ústavný súd uvádza, že všeobecné súdy sa pred rozhodnutím o určení vlastníctva v prospech navrhovateľa zaoberali ako predbežnou otázkou tým, či sťažovatelia platne nadobudli vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam. Z už uvedených dôvodov všeobecné súdy dospeli k záveru, že sťažovatelia nikdy nenadobudli platne vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, pretože ani ich právny predchodca, od ktorého mali vlastnícke právo derivatívne kúpnu zmluvou nadobudnúť, nenadobudol platne vlastnícke právo, ktoré by na nich následne mohol previesť. Jadrom právneho problému v posudzovanej veci bola otázka

právnej subjektivity okresného výboru S. a od nej sa odvíjajúca platnosť kúpnej zmluvy z 23. decembra 2004. Pokiaľ ide o právnu subjektivitu okresného výboru S., tak okresný súd ako aj krajský súd dospeli k záveru o jej neexistencii, pričom tento právny záver, vychádzajúc z účinnej právnej úpravy náležite a zrozumiteľne odôvodnili. S ich právnym záverom o jej neexistencii v čase uzavretia spornej kúpnej zmluvy sa stotožňuje aj ústavný súd, pričom mu neprislúcha, aby ďalej rozvíjal právne názory všeobecných súdov.

15. Sťažovatelia v sťažnosti ďalej namietajú, že ani prípadná neplatnosť kúpnej zmluvy medzi okresným výborom S. a ich právnym predchodcom nemôže mať vplyv na ich vlastnícke právo nadobudnuté dobromyseľne a v dobrej viere, pričom argumentujú požiadavkou na zachovanie právnej istoty v právnych vzťahoch a ochranu nadobudnutých práv. S touto právnou argumentáciou sa však ústavný súd nemôže stotožniť. Rímsko-právna zásada *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet* sa dá vyjadriť aj slovami: „z nepráva nemôže vzniknúť právo“. Takto postupovali aj všeobecné súdy v právnej veci sťažovateľov, keď rozhodli, že títo nemohli platne nadobudnúť vlastnícke právo z dôvodu, že ani ich právny predchodca, teda subjekt, od ktorého odvodzovali (derivatívne) svoje vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, toto právo k predmetným nehnuteľnostiam nikdy nenadobudol, a teda ho ani nemohol na sťažovateľov platne previesť. Krajský súd, ktorý sa stotožnil s dôvodmi žalobe vyhovujúcemu rozsudku okresného súdu, dal sťažovateľom jasnú, podrobnú a zrozumiteľnú odpoveď na tie skutkové a právne otázky, ktoré boli v prerokováanej veci relevantné, a vysporiadal sa aj s ich podstatnými odvolacími námietkami. Pokiaľ ide o určenie vlastníckeho práva v prospech navrhovateľa, všeobecné súdy vychádzali z toho, že predmetné nehnuteľnosti tvorili majetkový substrát S. a po jej zlúčení s navrhovateľom na základe dohody z 2. decembra 2004 sa tento stal ich vlastníkom. V okolnostiach prípadu preto ústavný súd konštatuje, že právne závery všeobecných súdov nevykazujú znaky arbitrárnosti či svojvôle, čo by bolo možné konštatovať len v prípade, ak by sa natolko odchyľili od znenia príslušných ustanovení zákona, že by tým zásadne popreli ich účel a význam (m. m. III. ÚS 264/05). Skutočnosť, že sťažovatelia sa s ich právnym názorom nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti ich názoru a nezakladá ani oprávnenie

ústavného súdu nahradiť ich právny názor svojím vlastným (m. m. II. ÚS 134/09, I. ÚS 417/08).

IV.

16. Vzhľadom na podstatu prerokovávanej sťažnosti ústavný súd považuje za potrebné uviesť tieto skutočnosti. Ochrana dobromyseľného nadobúdateľa nehnuteľnosti bola a je tak predmetom odbornej právnej diskusie (pozri napr. SPÁČIL, J.: Odstoupení od smlouvy a vlastnické právo třetí osoby, Právní rozhledy č. 18/2006 alebo SEDLAČKO, F.: Vlastnické právo dobromyseľného nadobúdateľa po odstúpení od zmluvy medzi jeho právnymi predchodcami, Justičná revue, 12/2007), ako aj právnej (najmä súdnej) praxe. Analogická právna situácia, v ktorej sa ocitli sťažovatelia, bola predmetom konania o sťažnosti pred Ústavným súdom Českej republiky (ďalej len „český ústavný súd“) vedeného pod sp. zn. II. ÚS 349/2003, na ktorého závery možno vzhľadom na historické súvislosti a obdobnú právnu úpravu relevantnej oblasti poukázať. Ústavná sťažnosť bola nálezom z 1. augusta 2006 zamietnutá, pričom z odôvodnenia tohto nálezu (body 16, 17 a 18) možno uviesť tieto závery: *«Dále se Ústavní soud zabýval námitkou stěžovatelky, dle níž kupní smlouvu na předmětnou nemovitost uzavřela v dobré víře, spoléhajíc na správnost údajů obsažených v katastru nemovitostí. Ani tuto námitku však neshledal Ústavní soud důvodnou, neboť zásadně nelze trvat na zachování právní jistoty, jež byla, ač v dobré víře, nabyta v rozporu s právem. Vklad práva do katastru nemovitostí je nutno vnímat jen jako jednu z podmínek pro platný převod vlastnického práva k nemovitosti.*

V obecné rovině lze za vlastníka považovat osobu, již svědčí nabývací jednání („modus“), a odpovídající právní titul („titulus“), např. smlouva. Za situace, kdy „titulus“ svědčí jiné osobě než modus, je třeba určit, koho lze považovat za vlastníka. Za vlastníka je tedy v takovém případě považován ten, komu svědčí nabývací titul. S ohledem na to, že kupní smlouva byla prohlášena za neplatnou, nemohl 2. žalovaný nabýt vlastnické právo ke sporné nemovitosti a nemohl je ani následně převést na stěžovatelku. Stěžovatelka tedy, stejně jako 2. žalovaný, nedisponovala titulem pro nabytí sporných nemovitostí, ačkoli jí svědčil „modus“, a nestala se proto nikdy jejich vlastníkem.

Dobrá víra stěžovatelky je rozhodná pouze potud, že jí lze přiznat veškerá práva a povinnosti oprávněného držitele tak, jak vyplývají z ustanovení § 129 a násl. občanského zákoníku. S dobrou vírou však stávající právní úprava žádné jiné právní následky než výše uvedené nespojuje, a tudíž ochrana, již poskytuje nabyvateli dobrá víra, není takové intenzity, aby zabránila vlastníku nemovitosti účinně uplatňovat své absolutní právo. Jinými slovy, pokud zápis v katastru nemovitostí neodpovídá skutečnosti, má tato převaha nad katastrem. »

17. K judikatuře, ktorej analogickej aplikácie v ich právnej veci sa sťažovatelia domáhajú, ústavný súd stručne uvádza. Ústavný súd je oboznámený s citovanou judikatúrou, v okolnostiach prípadu však uvádza, že ju nemožno vzťahovať na právnu vec sťažovateľov. Predovšetkým nález českého ústavného súdu sp. zn. Pl. ÚS 78/06 zo 16. októbra 2007 (z ktorého výroku sa sťažovatelia nepochybné inšpirovali pri formulácii petitu ich sťažnosti) sa týkal účinkov odstúpenia od zmluvy podľa § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Predmetným nálezom český ústavný súd zamietol návrh Najvyššieho súdu Českej republiky na zrušenie tohto zákonného ustanovenia a zároveň vo výroku nálezu vyslovil: „*Odstoupením od smlouvy podle § 48 odst. 2 občanského zákoníku se - není-li právním předpisem nebo účastníky dohodnuto jinak - smlouva od počátku ruší, avšak pouze s účinky mezi jejími účastníky. Vlastnické právo dalších nabyvatelů, pokud své vlastnické právo nabyli v dobré víře, než došlo k odstoupení od smlouvy, požívá ochrany v souladu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod a s ústavními principy právní jistoty a ochrany nabytých práv vyvěrajícími z pojmu demokratického právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy, a nezaniká.*“ Predmetný nález teda chráni vlastnícke právo vlastníka, ktorý toto nadobudol platne v čase, keď jeho právny predchodca bol podľa práva vlastníkom veci so všetkými čiastkovými oprávneniami vlastníka a následne (po prevode vlastníctva na v poradí ďalšieho nadobúdateľa) došlo k odstúpeniu od kúpnej zmluvy zo strany prvého prevodcu. Ani z výroku a ani z odôvodnenia tohto nálezu nemožno vyvodit', že by tieto závery boli analogicky aplikovateľné aj na situácie, keď je zmluva o prevode vlastníctva absolútne neplatná. Neplatnosť prvotnej zmluvy o prevode vlastníctva totiž vzhľadom na derivatívny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva nemôže byť „zhojená“ ani následným

prevodom veci na ďalšieho „domnelého vlastníka“, čo je prejavom už spomenutej zásady, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám.

18. Rovnako, pokiaľ ide o rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 274/2006 z 18. decembra 2007, podľa ktorého *„Dodatočné zrušenie nadobúdacieho titulu (príklepu) svedčiaceho v prospech vydražiteľa, nemá za následok súčasne aj zánik vlastníckeho práva ďalších nadobúdateľov nehnuteľnosti, ktorí ju získali v dobrej viere“*, jeho závery nie sú aplikovateľné v právnej veci sťažovateľov. V predmetnom rozsudku najvyšší súd zdôraznil, že v prípade nadobudnutia vlastníckeho práva ku dňu udelenia príklepu (za splnenia zákonných podmienok daňovej exekúcie) ide o originálny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva. Ďalej najvyšší súd konštatoval, že pokiaľ vydražiteľ splnil všetky zákonné podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva, prislúchalo mu ako jedno z čiastkových oprávnení vlastníka aj ius disponendi, teda právo nakladať s predmetom svojho vlastníctva vrátane jeho prevodu na iné subjekty. Ak za tohto stavu vydražiteľ previedol svoje vlastnícke právo, nepochybne bol skutočným vlastníkom, a neskoršie zrušenie právoplatného rozhodnutia o udelení príklepu nemohlo viesť k zániku vlastníckeho práva ďalšieho dobromyseľného nadobúdateľa nehnuteľnosti.

19. Zásadný rozdiel medzi právnymi situáciami riešenými v sťažovateľmi uvádzanom náleze českého ústavného súdu (bod 17) a rozsudku najvyššieho súdu (bod 18) a ich právnou vecou sa dá zhrnúť takto: V obidvoch citovaných prípadoch nadobúdateľ odvodzuje svoje vlastnícke právo od svojho právneho predchodcu, ktorý v čase jeho prevodu bol skutočným vlastníkom nehnuteľnosti. Prevod vlastníckeho práva bol totiž uskutočnený pred odstúpením od zmluvy zo strany prvého predávajúceho podľa § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka, resp. pred právoplatným zrušením právoplatného rozhodnutia o udelení príklepu. Právny dôvod nadobudnutia vlastníctva u prevodcu odpadol až potom, ako nehnuteľnosť nadobudla do vlastníctva tretia osoba. V čase nadobudnutia vlastníckeho práva teda nešlo o jeho nadobudnutie od „nevlastníka“, ale naopak od „vlastníka“.

Naopak, v právnej veci sťažovateľov ak je prvotná kúpna zmluva (okresný výbor S. - PhDr. S. B., CSc.) absolútne neplatná, nestal sa prvý kupujúci nikdy vlastníkom nehnuteľnosti a v prípade jej ďalšieho prevodu nesvedčí v prospech ďalších nadobúdateľov (sťažovateľov) vlastnícke právo, ktoré by malo byť odvodené od vlastníckeho práva prvého kupujúceho. Na nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti sa totiž vyžaduje kumulatívne splnenie dvoch právnych skutočností. Prvou je uzavretie platnej zmluvy o jej prevode (titulus acquirendi) a druhou je individuálny správny akt – rozhodnutie príslušnej správy katastra o povolení vkladu (modus acquirendi). Ak bol správou katastra povolený vklad vlastníckeho práva na základe absolútne neplatnej zmluvy, je teda reálne daný len modus, avšak jasne chýba titulus, teda platne uzavretá zmluva. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu takto nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, a teda nemožno uvažovať o ochrane vlastníckeho práva hoc i dobromyseľného nadobúdateľa. Rovnako tak nie je možné za uvedeného stavu uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám.

20. K námietkam sťažovateľov, že „... súdy vôbec neprihliadajú na zhodnotenie nehnuteľností súčasnými a predchádzajúcimi vlastníkmi a nezaoberajú sa náhradou škody nevinným, ako aj bezdôvodným obohatením organizácie“, ústavný súd považuje za potrebné uviesť: Predmetom konania pred všeobecnými súdmi bolo určenie vlastníckeho právam a nie vysporiadanie vzájomných nárokov účastníkov neplatného právneho úkonu. Platná a účinná právna úprava počíta so situáciou, v ktorej sa ocitli sťažovatelia, a vytvára predpoklady pre jej riešenie v súlade s hmotným právom. Ak sťažovatelia tvrdia, že boli dobromyseľní v tom, že im nehnuteľnosti vlastnícky patria, mali postavenie oprávneného držiteľa (§ 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Za tohto stavu majú zákonné právo voči vlastníkovi nehnuteľnosti na náhradu nákladov, ktoré účelne vynaložili na nehnuteľnosti po dobu ich oprávnenej držby, a to v rozsahu zodpovedajúcom zhodnoteniu nehnuteľnosti ku dňu jej vrátenia (§ 130 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Týmto ich právom sa však nemohol zaoberať všeobecný súd v konaní o určenie vlastníckeho práva, a to o to viac, že si sťažovatelia (vychádzajúc z obsahu sťažnosti a príloh k nej) takéto právo ani neuplatnili. Avšak za súčasného stavu, keď všeobecné súdy právoplatne rozhodli o určení vlastníckeho

práva v prospech navrhovateľa, sťažovateľom nič nebráni, aby si cestou vlastnej žaloby na všeobecnom súde toto zákonné právo vyplývajúce z § 130 ods. 3 Občianskeho zákonníka voči vlastníkovi uplatnili.

21. Rovnako platné hmotné právo upravuje aj vzájomné nároky účastníkov neplatného právneho úkonu. V rámci ustanovení o bezdôvodnom obohatení Občiansky zákonník ustanovuje, že bezdôvodným obohatením je aj majetkový prospech získaný plnením z neplatného právneho úkonu, pričom ak je zmluva neplatná, je každý z účastníkov povinný vrátiť druhému všetko, čo podľa nej dostal (§ 457 Občianskeho zákonníka). Preto sťažovateľom nič nebráni, aby si nároky z neplatného právneho úkonu vzájomne vysporiadali s ich právnym predchodcom, ktorý si následne (prípadne súbežne) môže taktiež nároky z neplatného právneho úkonu vysporiadať s tým, v koho prospech na jeho základe plnil (kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil).

22. Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľov po jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Nezistil totiž možnosť porušenia označeného práva sťažovateľov, ktorého reálnosť by mohol bližšie posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Keďže došlo k odmietnutiu sťažnosti, ústavný súd sa nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľov (návrh na zrušenie rozsudkov všeobecných súdov a náhrada trov konania), pretože tieto sú viazané na to, že ústavný súd sťažnosti vyhovie. Z dôvodu odmietnutia sťažnosti ústavný súd o navrhovanom dočasnom opatrení nerozhodoval (m. m. I. ÚS 272/09).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2010